

Kati Sunimento, Mirva Gullman ja Pirjo Poutala ovat iloisia ja yllättyneitä palkinnosta. – Aiomme käyttää summan omaan hyvinvointiin ja antaa yllätyksiä omille perheenjäsenillemme. Tämä työ on ollut vaativaa ja vienyt paljon aikaa ja voimia

JOKAINEN
OPPII
– TEKEMÄLLÄ
– KUULEMALA

Hyvä käytäntö 2010 *Apu oppimisvaikeuksissa aukoo solmuja*

Talentian Hyvä käytäntö 2010 -palkinto myönnettiin Kriminaalihuollon tukisäätiön Oppiva-hankkeelle ja sen työntekijöille. Oppiva-hanke on nostanut esille rikostaustaisten nuorten aikuisten oppimisvaikeudet.

ONKO TUTTU tilanne? Asiakkaasi ei tule sovittuun aikaan paikalle. Työvoimatoimistossa käynti on jäänyt. Kelan paperit ovat täyttämättä ja palauttamatta. Sinulla on myös tunne, ettei asiakkaasi ehkä ymmärrä käytettyjä termejä eikä kirjoitettuja päätöksiä.

Oppiva-hankkeen työntekijät, projektipäällikkö **Kati Sunimento**, kuntoutusohjaajat **Mirva Gullman** ja **Pirjo Poutala** kertovat, että syy asiakkaan myöhästelyyn, asiointipulmiin ja lomakekammoon voi löytyä oppimisen vaikeuksista.

Tätä viestiä he ovat myös vieneet yhteistyökumppaneille, kun he hankkeen aikana ovat pitäneet koulutus- ja tiedotustilaisuuksia muun muassa rikosseuraamusalan, sosiaalitoimen ja työvoimahallinnon henkilöstölle. Henkilöstön palaute on ollut rohkaisevaa ja oivaltavaa.

– Monelle meidän asiakkaallemme viranomaiskieli on vaikeaa. On tilanteita, että asiakkaamme toteaa sosiaali- tai työvoimatoimistokäynnin päätteeksi, ettei ymmärtänyt mitään mitä työntekijä puhui tai tarkoitti, sanoo Kati Sunimento. →

Oppiva-hanke – Hyvä käytäntö -palkinto 2010

Asiakkaat ovat alle 30-vuotiaita vankeja tai vapaudessa yhdyskuntaseuraamusta suorittavia henkilöitä.

Toiminta on keskittynyt Etelä-Suomen alueelle.

Toiminnan lähtökohta voimaannuttava – jokaisessa on vahvuuksia.

Tarkoituksena on tunnistaa ja selvittää asiakkaan oppimisvaikeuksia.

Lisäksi tuetaan arvioinnin jälkeistä ohjaus- ja kuntoutustyötä ja ohjataan asiakkaita tarvittavien tukipalvelujen ja tutkimusten piiriin.

Olellaista on ollut lisätä sekä asiakkaiden, että viranomais- ja järjestötoimijoiden tietoisuutta oppimisvaikeuksista.

Lisäksi hankkeen tavoitteena on tuottaa konkreettisia keinoja ja toimintamalleja, joiden avulla oppimisvaikeuksista aiheutuvat haitat vähenevät asiakkaiden elämässä.

Rahoitus on saatu Raha-automaattiyhdistyksen kautta vuosille 2007–2010.

Ymmärtämisen ja asioiden omaksumisen taustalla on jokaisen omat keinot käsitellä uutta tietoa. Yhdellä se on visuaalinen, toisella auditiivinen ja kolmannella kinesteettinen. Ihminen oppii kuulemalla ja keskustelemalla tai näkemällä ja lukemalla tai kokeilemalla ja itse tekemällä. Oman oppimistyylin tiedostaminen ja käyttö parantavat suorituksia.

– Asiakas, jonka on vaikea ymmärtää puhuttua kieltä, voikin siis ymmärtää asian kaaviolina tai kirjoitettuna tai yhdessä tekemällä, tiivistää Sunimento.

– Pahimmillaan asiointiongelmat voivat johtaa siihen, että ihminen karttaa viimeiseen asti käyntejä esimerkiksi työvoimaviranomaisen luona. Vapautumisen jälkeen asioiden järjestely jää rempalleen ja ote normaalielämästä lipsuu.

Oppiva on Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama hanke, joka on toteutettu vuosina 2007–2010. Parhaillaan hankkeelle haetaan kuumeisesti lisärahoitusta, jotta se voisi jatkaa tämän vuoden jälkeen.

Ammattijärjestö Talentia valitsee ja palkitsee vuosittain toimivan ja innovatiivisen työmuodon sosiaalialan asiantuntijapäivät -koulutustapahtuman yhteydessä. Hyvä käytäntö -palkinnon arvo on 4 000 euroa.

Talentia jakaa myös Lupaava hyvä käytäntö -palkinnon, jonka saa Asiakkaan äänellä -hanke. Lupaava hyvä käytäntö -palkinnon arvo on 1 000 euroa. Verkkoäänestyksessä mielenkiintoisimmaksi hankkeeksi äänestettiin Kouvolan ikäihmisten hyvinvointikeskus. Hanke saa kunniakirjan.

Henkilökohtaista tukea ja kuntoutuspolkuja

Oppiva-hankkeen aikana nuorille alle 30-vuotiaille rikoksentekeijöille on tarjottu oppimisvaikeuksien kartoittamista ja tunnistamista sekä yritetty löytää heille soveltuvia palveluja kuntoutuspolkuja. Toimintakenttänä on ollut Etelä-Suomen alue. Asiakkaita hankkeessa on ollut 180.

– Nuorimmat asiakkaamme ovat olleet 17-vuotiaita. 2/3 asiakkaistamme on tullut vankilasta ja 1/3 suorittaa yhdyskuntaseuraamusta vapaudessa. Valtaosa asiakkaistamme on ollut miehiä, kertoo Kati Sunimento.

Monen Oppiva-hankkeessa mukana olevien

kokemus on, ettei heidän oppimisvaikeuksiinsa ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Kuntoutusta tai muuta tukea ei ole ollut tarjolla.

– Osa on saanut esimerkiksi ADHD-diagnoosin, mutta sen jälkeen ei ole tehty mitään jatkosuunnitelmia ja asia on jäänyt ikään kuin vaiheeseen, jatkaa Mirva Gullman.

Oppiva-hanke on toiminut monella rintamalla. Asiakas- ja verkostokumppaneille suunnatun tiedotuksen lisäksi hankkeen työntekijät ovat kartoittaneet asiakkaiden oppimisen vaikeuksia.

– Menetelminä ovat olleet erilaiset testit ja tutkimukset. Laajoja testauksia on tehty lähinnä Niilo Mäki -instituutin luomilla testeillä. Keskustelut asiakkaiden kanssa ja jatkosuunnitelmien tekeminen on olennaista työssämme. Jonkun verran olemme myös tehneet lukikuntoutusta, kertoo Pirjo Poutala.

– Kaikissa vaiheissa asiakkaamme ovat tarvinnut intensiivistä ja pitkään kestävästä tukea sekä rinnalla kulkemista. Olemme läsnä siinä vaiheessa, kun asiakkaat menevät vankilaan, ovat vankilassa ja kun he pääsevät vankilasta.

Useimmat vapautuvat työttömiksi ja toimeentulotuen asiakkaiksi. Oppivan työntekijät ovat ”kädestä pitäen” ohjanneet sosiaali- ja työvoimatoimistoon, terveydenhuoltoon ja mietineet työ- ja kouluttautumismahdollisuuksia.

– Toisinaan tulee akuutteja hetkiä, kun meitä tarvitaan paljon. Tapahtuu jotain muuta yllättävää tai suunnitelma ei toimikaan, kertoo Gullman.

Jokaisella on vahvuuksia, jokainen on hyvä jossain

Oppiva-hanke määrittelee oppimisvaikeuden laajasti. Monet erityisopettajat ja neuropsykologit pitävät oppimisvaikeutena vain synnynäistä ja geneettistä oppimisen vaikeutta.

– Meistä oppimisvaikeudessa voi olla myös kyse siitä, että koulutus on jäänyt kesken eikä ihminen ole saanut mahdollisuutta oppia. Tärkeää on asiakkaan oma kokemus ja työntekijöiden havainnot, sanoo Sunimento.

Vaikka Oppiva-hankkeessa on mietitty oppimisvaikeuksien määrittelyä ja asiakaskohtaisesti myös selvitetty oppimisvaikeuksien syitä ja sitä millaisia ongelmia oppimisvaikeudet aiheuttavat asiakkaiden elämässä, on tärkeintä voimaannuttaa asiakkaita.

Mulla on ollu keskittymishäiriöitä ja kun mulla on niin monia asioita jäänyt kesken elämässä, niin olis se nyt kiva että saisi jotain vietyä valmiiksi ja loppuun asti mitä on aloittanut.

”Joskus ihmiset ajattelee, että mä oon laiska tai tyhmä, mutta en mä ole, mä ostan kirjoja ja tykkäisin lukea, mutta mä en vain pysty ja se painaa mun mieltä.

”Mä rupesin ajaan ajokorttia ja ne kirjalliset kokeet jännitti mua tosi paljon ja mä treenasin niitä ja ne ei jäänyt päähän ja sit mä ajattelin että saisikohan siltä työntekijältä apua, kun mä olin kuullut että siihen oli saatu apua...

Asiakassitaatit: Sosiaalikehitys Oy: Oppimisvaikeuksista vapaaksi -hankkeen (Oppiva) ulkoinen väliarviointi. 2009.

– Monia voimaannuttaa jo tieto siitä, ettei olekaan tyhmä tai laiska, vaikka lukemisessa, kirjoittamisessa, matematiikassa, puhutun kielen ymmärtämisessä on ollut aina ongelmia, sanoo Pirjo Poutala.

– Perusajatuksemme on, että jokaisella ihmisellä on vahvuuksia. Jokainen on hyvä jossain asiassa, tiivistää Poutala.

Oppiva-hankkeessa ajatellaan, että ihminen voi järjestää tuen ja kuntoutuksen avulla elämänsä sellaiseksi, että oppimisvaikeudet eivät haittaa selviytymistä.

– Toisaalta diagnooseja tarvitaan. Monien kuntoutuksien ja tukien piiriin pääsee vasta kun lääkärin diagnoosi on saatu. Tämän hankkeen aikana on ollut mahdollista lähettää asiakkaita kalliisiin neuropsykologisiin tutkimuksiin. Muutoin asiakkaillamme ei olisi niihin varaa eivätkä he osaisi itsenäisesti niihin hakeutua, toteaa Sunimento.

Syrjäytymistä vastaan

Sosiaalikehitys Oy arvioi Oppiva-hanketta vuonna 2009. Arvioinnissa yhtenä hankkeen tärkeänä saavutuksena todettiin, että Oppiva on löytänyt ja tuonut keskusteluun uuden näkökulman rikostaustaisten henkilöiden tukemiseen. Oppimisvaikeuksien kartoittaminen ja kuntoutus ovat yksi väylä autettaessa kohderyhmään kuuluvia integroitumaan takaisin rikoksettomaan elämään.

– Jokainen tarvitsee onnistumisia, jotka vahvistavat itsetuntoa. Oppimisvaikeuksissa tukeminen ja kuntouttaminen ovat tärkeitä etenkin nuorten miesten syrjäytymiskiirteen katkaisussa, sanovat Kati Sunimento ja Pirjo Poutala.

– Esimerkit asiakaskunnastamme kertovat, miten herkästi ihmisen elämä lähtee väärälle uralle, jos ei ole päästötodistusta, eikä mahdollisuutta hakeutua jatkokoulutukseen tai työelämään ja ansaita rehellisesti elantonsa, jatkaa Sunimento.

Oppiva-hanke on nostanut esille myös sen, ettei oppimisvaikeuksiin ole osattu puuttua oikealla tavalla riittävän varhain. Monella Oppivan asiakkaalla on ollut kokemus, että koulussa oppimisvaikeudesta on tehty persoonallisuuden piirre. Oppilas on leimattu jo varhain härikköksi, koska tavanomaisessa koululuokassa opiskelu ei ole onnistunut. Moni asiakas on ollut pienryhmässä tai erityisluokalla.

– Olennainen kysymys, on miten tukea 16-vuotiaita nuoria, jotka saavat erityisluokalta joko päästötodistuksen tai jättävät koulun kesken oppivelvollisuusiän saavutettuaan, sanoo Sunimento.

– Nuori ei ole kypsä ajamaan asioitaan yksin. Pelkkä aika sosiaalityöntekijän luo tai työvoimatoimistoon ei riitä. He tarvitsivat tukihenkilön ja rinnalla kulkijan, joka auttaa. Jos omilta vanhemmilta tätä tukea ei löydy, kuka yhteiskunnassamme on se, joka auttaa, Sunimento kysyy.

– Nuoret tarvitsevat tutun tukihenkilön, joka auttaa etsimään koulutuspaikkaa, työtä, ohjaa työpajatoimintaan – mihin tahansa, jotta nuori ei jää yksin tyhjän päälle. Vaihtoehtoisia väyliä työelämään tarvitaan kipeästi, jatkaa Gullman.

Oppimisvaikeus voi näkyä

- Lukemisen hitautena
- Ääneen lukemisen karttamisena
- Rivien hyppimisenä paperilla
- Toistuvina kirjoitusvirheinä
- Tekstin tuottamisen hankaluutena
- Vieraiden kielten ja/tai matematiikan vaikeutena
- Oikean ja vasemman sekoittumisena
- Muisti- ja keskittymisvaikeuksina
- Vaikeutena pysytellä aikatauluissa
- Stressinä ja masentuneisuutena